

Az Alkalmazott nyelvészet: lexikológia és lexikográfia szeminárium tematikája

II. félév

A kurzus célja, hogy megismertesse a hallgatókat a lexikológia legfontosabb fogalmaival, a szókészlet nagyságának és tagolódásának kérdéskörével, a frazeológiai kapcsolatok legfontosabb kérdéseivel, a lexikológiai jelentés fajtáival és változásaival.

Óraszám: heti 2 óra, kreditszám: 2

Tematika:

A lexikológia és a lexikográfia fogalma és tárgya.

A szó létezési és megjelenési formái, a lexéma fogalma, értelmezései. Szótári szó, szóelőfordulás és szóalak; több szóból álló szókészlet egységek.

A magyar szókészlet nagysága, tagolódása. Szókészlet, szókincs, szógyakoriság.

A mai magyar szókészlet tagolódása. A réteg- és csoportnyelvek szókincsének vizsgálata, feldolgozottsága.

A szójelentés fajtái. A lexikológiai jelentés alosztályai a hangalak és a jelentés összefüggései alapján. Poliszémia, homonímia, paronímia, szinonímia, mezőösszefüggések.

A frazeológiai kapcsolatok és jelentésaspektusai.

A főbb szóalkotási módok. Szóképzés szóösszetétel, rag-és jelszilárdulás, szórövidítés.

A magyar nyelv szókészletének eredetbeli rétegei

Lexikográfia. Szótártípusok. A szócikkek felépítése, az értelmezés fajtái. A szócikkek felépítése magyar nyelv különböző szótáraiban.

Irodalom:

A. Jászó Anna 2004: A magyar nyelv könyve. Trezor Kiadó. Budapest. 477-520.

Bárczi Géza: A Magyar szófejtő szótár lexikográfiai elvei. In: Országh László (szerk.): Szótártani tanulmányok. Tankönyvkiadó. Budapest 1966. 9–28.

Benkő László 1979. Az írói szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Benkő Loránd (szerk.) 1967. A magyar nyelv története. (Bárczi Géza, Benkő Loránd, Berrár Jolán). Tankönyvkiadó, Budapest.

Forgács Tamás: Bevezetés a frazeológiába. A szólás- és közmondáskutatás alapjai. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 69. [Budapest. Tinta Könyvkiadó 2007. 289 pp.

Károly Sándor 1970: Általános és magyar jelentéstan. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Kelemen József: Hány szó van nyelvünkben? Nyr. 78: 68-72.

Keszler Borbála (összeállította) 1993: A mai magyar nyelv. (Cikk- és tanulmánygyűjtemény) II. Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest. 135-304.

Magay Tamás (szerk.) 2004. A magyar szótáriródalom bibliográfiája. (Lexikográfiai füzetek 1.) Budapest: Akadémiai Kiadó.

Magay Tamás (szerk.) 2006. Szótárak és használóik. (Lexikográfiai füzetek 2.) Budapest: Akadémiai Kiadó.

Pusztai Ferenc 2003: Szójelentés-történet. In: Kiss Jenő– Pusztai Ferenc (szerk.): Magyar nyelvtörténet. Osiris Kiadó. Budapest. 851–893.

Pusztai Ferenc: A lexikográfia helye és helyzete. MNy. 93: 7-14.

Tolcsvai Nagy Gábor: Szempontrendszer a szókincs vizsgálatához. MNy. 85: 314-27.

Országh László (szerk.) 1962. *A szótárírás elmélete és gyakorlata a magyar nyelv értelmező szótárában.* (Nyelvtudományi értekezések 36.) Akadémiai Kiadó, Budapest.

A kurzus teljesítésének feltételei: maximum 2 hiányzás, rendszeres órákra készülés a kijelölt szakirodalomból és a házi feladatok elkészítése; egy lexikológiai feladatsor elkészítése; zárthelyi dolgozat.

Prof. Dr. Forgács Tamás